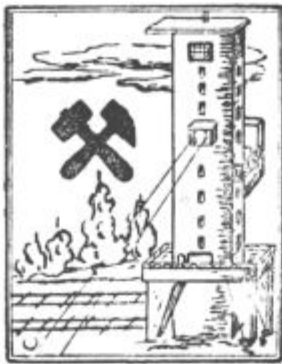

Naša
proizvodnja
v januarju
148.000 t

Velenjski

LETO VI. — STEVILKA 2
IZDAJA SINDIKAT
RUDNIKA VELENJE

VELENJE, 15. FEBRUARJA 1957

RUDAR

UREJA UREDNIŠKI ODBOR. ODGOVORNI UREDNIK KOČAR FRANJO — UREDNISTVO: RUDNIK
VELENJE. CEKOVNI RAC. STEV. 622-T-4 PRI N. R. SOSTANJ, TISK ČELISKE TISKARNE V CELJU

Prodaja lignita v letu 1956

Izpremembe proizvodne tonaže lignita so se tudi v preteklem letu nujno odražale pri prodaji, ki ni potekala enakomerno, temveč skladno z možnostmi produkcije. Proizvodnja se je ponovno povečala in dosegli smo za sedaj predvideno kapaciteto 500 vagonov lignita dnevno, s čimer smo se že v teku lanskega leta uvrstili na drugo mesto med vsemi premogovniki v državi. V naslednjih odstavkih bomo podrobneje razčlenili odločilne vplive na gibanje prodaje v l. 1956.

V primerjavi s preteklimi leti je bila višina oddaje posameznim skupinam odjemalcev — izražena v odstotkih — naslednja:

	1954	1955	1956
	%	%	%
1. Industrija	49,7	56,1	61,1
2. Železnica	9,—	8,—	5,2
3. Široka potrošnja	36,9	30,2	29,7
4. Ostali odjemalci	4,4	5,7	4,—

Dobave Industrijskim podjetjem kažejo v zadnjih letih znaten porast, ki pa se nanaša lani edino na Termoelektrarno Soštanj, ki je pričela s poskusnim obratovanjem in je postala že v tem razdobju naš največji odjemalec. S tem je ozko povezana sprememba v tehnološkem procesu proizvodnje: na eni strani koncentracija izvoza in klasičiranje lignita na novi separaciji ob uveljavitvi širokočelne odkopne metode ter droljenje lignita — kosovca v jami na drugi strani. Na ta način smo dosegli zadostno proizvodno zdrobo za kritje potreb soštanske termoelektrarne, istočasno pa smo seznanili tržišče z izpremenjeno vrsto kock, ki so za uporabo v gospodinjstvu pač primernejše od kosovca.

Količina dobav železnici se je v lanskem letu zaradi predpisov Direkcije za sirovine znižala v korist široke potrošnje, ki je bila v jesenskih mesecih zelo kritična. Prodaja v gospodinjstve za sirovine potrošnje, ki je bila v jesenskih mesecih zelo kritična. Prodaja v gospodinjstve za sirovine potrošnje, ki je bila v jesenskih mesecih zelo kritična. Prodaja v gospodinjstve za sirovine potrošnje, ki je bila v jesenskih mesecih zelo kritična.

Strokovni tečaji za kopače in učne kopače

Nenehna rast zmogljivosti jame, visoka stopnja mehanizacije poedinih rudarskih del in nenehno izboljšanje metod dela v rudniku Velenje postavljajo tudi vedno večje zahteve glede strokovnosti delavcev. Potreba po kvalificiranih delavcih rudarske stroke — kopačih in učnih kopačih je velika. Samo na odkopih potrebuje rudnik za pravilno odvijanje proizvodnje v letu 1957 še skoraj 100 kopačev in čez 50 novih učnih kopačev, brez učnih kopačev, ki bodo prekvalificirani v kopače.

Ker Velenje še nima nižje industrijske rudarske šole, se rešuje ta problem izključno le s tečaji. Ti so se vršili po potrebi vsako leto. Glavna težava pri tečajih je bila vedno sestava učnega načrta. Že od leta 1954 dalje smo uporabljali učni načrt rudnika Trbovlje, ki smo ga prilagodili velenjskim priklanam. To je bil do sedaj tudi edini učni načrt tečajev za kopače in učne kopače, ki je bil potrjen od oblasti.

Stanje na ostalih rudnikih v Sloveniji je bilo isto. Povsod so si pomagali, kakor so vedeli in znali. V preteklem letu si je republiški odbor DRMIT LRS zadal nalogo sestaviti enoten načrt tečajev za kopače in učne kopače. Ustanovljena je bila komisija za strokovno šolstvo, katere član je bil predstavnik našega DRMIT. Delo komisije je bilo plodno in ji je uspelo že ob koncu decembra preteklega leta predložiti podružnicam v pretres okvirni osnutek programa za pridobitev naziva kvalificiranega in polkvalificiranega delavca rudarske stroke. Ta načrt je bil pred kratkim predložen tudi pristojnim republiškim organom v odobritev.

Načrt za kopače obsega učno snov, ki naj bi jo tečajniki predelali v 158 urah in vsebuje samo strokovne predmete, ker se smatra, da bi vsak kandidat že moral imeti splošno izobrazbo. Največjo važnost daje načrt temeljitemu poznavanju higijensko-tehničnih zaščitnih predpisov (42 ur) in znanju iz rudarstva (90 ur). Poleg tega predvideva še praktično računstvo (20 ur) poznavanja temeljev gospodarskega sistema, državni ureditvi ter osnovno znanje o glavnih mineralijah.

Odbor podružnice DRMIT Velenje je smatral kot potrebno ta okvirni osnutek dopolniti še s predavanji iz prve pomoči pri nezgodah ter ciklusom predavanj »kako poučevati« in »analiza pro-

blemov v praksi«, iz snovi tečajev praktične izobrazbe vodilnih kadrov. Svoj sklep je odbor utemeljil s tem, da je kopač dejansko tudi učitelj mlajših sodelavcev ter mu bodo vsi napotki v praksi vsekakor potrebni.

Načrt predavanja za tečaj učnih kopačev vsebuje iste predmete le v zelo skrajni obliki. Tudi pri njih se smatra, da so znanje iz splošnih predmetov pridobili že pri dosedanjem izobraževanju. Za sprejem v tečaj za kopače se je javilo nekaj čez 100 učnih kopačev, toda potrebna dokazila o opravljenem, učno-kopaškem izpitu jih je predložilo le 64. Med njimi je bilo izbranih 40 tovarišev, ki so zadoštili sklepe delavskega sveta rudnika Velenje, da mora imeti vsak delavec, ki se hoče vpisati v strokovni tečaj, izpričevalo splošno-izobraževalnega tečaja »Svobode«, ali primerno šolsko predizobrazbo. Od navedenih 40 učnih kopačev, jih je 19 z uspehom končalo tak tečaj, pet pa jih je končalo industrijske šole drugih strok. Vsi ostali so pa položili z odličnim uspehom izpit iz splošnih predmetov v tečaju za učne kopače.

Tudi vozačev s 3-letnim stažem se je prijavilo več kakor 100. 51 prijavitelcev se je izkazalo z izpričevalom splošno-izobraževalnega tečaja, vsi ostali so pa polagali sprejemni izpit iz računstva in slovenščine. Izpite so opravili pred komisijo, predlagano od vodstva splošno-izobraževalnega tečaja. Od štiridesetih, ki so delali sprejemni izpit, jih je samo 12 zadoštilo in so bili prepuščeni k strokovnemu tečaju. Ta izpit je pokazal nujno potrebo po splošno-izobraževalnem tečaju oz. šoli za odrasle. Vsekakor bo to dober nauk vsem, da je treba šola za odrasle jemati resno.

Zaradi številnih prijav, se bo tečaj za učne kopače vršil v dveh skupinah, vsak po dva meseca. Drugi tečaj za kopače pa bi se vršil le, če bi se prijavilo dovolj tovarišev, ki bi lahko s spričevali dokazali potrebno predizobrazbo.

S temi tečaji se bo moglo le delno zadostiti potrebni po kvalificiranih kadrih v rudniku Velenje. Končno rešitev bo lahko prinesla samo nižja industrijska rudarska šola, ki naj bi postala stalen vir strokovnih kadrov, ki jih rudnik tako nujno potrebuje.

trebe v svojem okolišju. Dokaz resničnosti te trditve je pojav začasne zasičenosti tržišča, pred vsem pa potreb grostov, v zimski sezoni ob koncu leta. Kljub načelni prodajni politiki rudnika v pogledu dobav trgovskim podjetjem, tudi po ponovnih sestankih s predstavniki teh, njihovi odnosi do rudnika še vedno niso docela pristni. Solidnost rudnika v poslovanju z vsemi odjemalci pa je porok, da se pri sedanjih cenah vseh vrst premoga in drvi, ne bo izvršila bistvena preusmeritev v pogledu višine odjema lignita v prihodnjih letih.

V teku leta 1956 so uspeli premogovniki ponovno urediti vprašanje prodajnih cen premoga, ki so bile maksimalne že leto dni poprej. Vzporedno s popravkom cen za najdrobnejše vrste lignita — prah, grah in zdrob, ki ga je odobril Zvezni urad za cene, je izvršil ta urad tudi poenotenje prodajnih cen vseh ostalih vrst lignita za vse skupine odjemalcev (prej so veljale nižje cene za široko potrošnjo, ki imajo razen tega še regresa na maloprodajne cene). Ta ustanova je izvršila poenotenje cen brez dogovora z rudnikom, ne da bi upoštevala naš predlog za znižanje prodajne cene lignita — oreha za široko potrošnjo in je postavila orehu višjo prodajno ceno kot kockam. Z ozirom na to ni bila nova odločba v skladu z obstoječo komercialno prakso, niti ni odgovarjala stvarni kvaliteti tega sortimenta. Zato je upravni odbor rudnika izenačil prodajno ceno kock in oreha za široko potrošnjo, razen tega pa je popravil tudi prodajno ceno ksilita.

Tudi v preteklem letu je urejevala odnose v poslovanju s premogom Direkcija za sirovine, posebno z dodeljevanjem tonaže svoje operativne rezerve na rudniku ter z razdeljevanjem nadplanske proizvodnje. Ti medsebojni odnosi so potekali v redu. — Znatno se je izboljšalo tudi stanju v poslovanju z železnico, ki nam je lani točno dostavljala potrebno število vagonov za nakladanje lignita — do 250 voz dnevno s 7 pari vlakov — razen ob koncu maja, v času splošnega pomanjkanja voznega parka. Vso uvidenost in sodelovanje je pokazala železnica pri prehodu in koncentraciji nakladanja na novem jašku v času poizkusnega obratovanja novih naprav. To nam je pripomoglo, da v lanskem letu pravzaprav nismo imeli zaloge lignita na deponiji, razen v maju, ko smo v dogovoru z ZTP tudi lignit-prah iz starega jaška odpremili že v teku meseca junija 1956.

Novo naprave so se dobro uveljavile pri klasiranju ter odločilno vplivale na kvaliteto vseh sortimentov lignita v pogledu podrnja, ki je sedaj v okviru določil jugoslovskega standarda za premog. Ne razpolagamo pa še s podatki o zmanjšani količini stvarne porabe lignita v industriji zaradi boljšega klasiranja. Težave v pogledu kvalitete smo imeli edino-le pri dobavah v času vdora vode v jami, in sicer v mesecu septembru. Kljub doseženemu izboljšanju kvalitete bomo morali posvečati prvo temo vprašanju tudi v bodoče vso pozornost.

V poslovanju smo utrdili medsebojne odnose z odjemalci in s povečanimi dobavami še v večji meri zadoštili stranke. Poleg nadaljnega povečanja proizvodnje postavljamo kot važno nalogo proučitev izboljšanja granulacije oreha, ki bi se potem lažje uveljavil tudi za široko potrošnjo. Stanje na tržišču nam nudi, kot je razvidno iz tega sestavka, ugodne perspektive glede možnosti prodaje lignita tudi v tekočem letu.

V. D.

Ali je šteti premijo v osnovo za nadomestilo plače?

Brez potrila o zavarovanju, ki ga izpolni in izda podjetje, Zavod za socialno zavarovanje ne more izplačati zavarovancu nadomestila plače za čas njegovega bolovanja. Posebno važno je, da so v tem potrdilu vpisani podatki o prejeti plači s stalnimi dodatki za delo v rednem delovnem času v zadnjih treh mesecih, pred tistim mesecem, v katerem je zavarovavec zbolel. Ta vpis je važen zaradi tega, ker je osnova za nadomestilo in zavis od nje višina nadomestila, ki ga izračuna Zavod za socialno zavarovanje na podlagi tega vpisa v potrdilo o zavarovanju.

Zavod za socialno zavarovanje je izdal svojočasno pismo navodilo podjetjem, katere zavarovanceve prejemke naj vpisujejo podjetja v to potrdilo. Po tem navodilu se vpisujejo v to potrdilo plača za redni delovni čas in tisti stalni dodatki, ki so sestavni del plače in jih je zavarovavec prejel za redni delovni čas. Navodilo teh stalnih dodatkov ne imenuje, temveč jih označi kot take le s tem, da pravi, da so to tisti stalni dodatki, od katerih podjetje plačuje prispevek za socialno zavarovanje. Nasprotno pa imenuje in našteje tiste prejemke, ki jih podjetje ne sme vpisati v to potrdilo. To so: dnevnice za službena potovanja, nadomestilo za ločeno življenje, terenski dodatki, del plačilnega sklada, ki ga podjetje razdeli naknadno, in vsi drugi dodatki, ki niso sestavni del plače in od katerih podjetje ne plača prispevka za socialno zavarovanje.

Kaj je torej po tem navodilu osnovni kriterij za presojo, katere zavezančeve prejemke iz rednega delovnega časa naj podjetja poleg redne osnovne plače vpisujejo v potrdilo o zavarovanju? Osnovni kriterij je: obveznost plačila prispevkov za socialno zavarovanje! To pomeni, da mora podjetje vpisati v to potrdilo seštevke vseh tistih prejemkov zavezanca iz rednega delovnega časa, ki jih je prejel zavezanec v zadnjih treh mesecih pred mesecem, v katerem je nastopila nezmožnost za delo oz. zadržanost, to se pravi, da spadajo v ta seštevke: osnovna ali akordna plača, funkcijski ali položajni dodatek in premije, ker so to prejemki, ki izvirajo iz rednega delovnega časa, ne pa tudi nadurni zaslužki, občasne nagrade, vojaške dneve, gasilske vaje, reševalne vaje, plače iz dobička itd., od katerih sicer plačuje podjetje prispevek za socialno zavarovanje, vendar so ti prejemki takšnega značaja, da niso stalni in ne izvirajo iz rednega delovnega časa ali pa jih zakoniti predpisi sami izrecno izključujejo iz osnove za nadomestilo, kakor na primer: plače iz dobička po 23. čl. odst. 3 zakona o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbencev.

Zanimivo je, da se je poslužil Republiški zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani ravno tega določila, in izdal vsem okrajnim zavodom za socialno zavarovanje navodilo, da se nobene premije ne štejejo v osnovo za nadomestilo plače. Mnenja smo, da določilo 23. člena zakona o zdravstvenem zavarovanju ne daje prav nobene opore za takšen zaključek in da je navodilo v njegovi zdravstveni okrožnici št. 1 z dne 15. I. 1957 neutemeljeno.

Republiški zavod za socialno zavarovanje gradi svoj zaključek takole: po uredbi o plačah delavcev in uslužbencev gospodarskih organizacij določa, da

se izplačujejo premije iz dela dobička oziroma iz dela sredstev plačilnega sklada, ki ostane po izplačilu plač po tarifnih postavkah (čl. 44). Ista uredba tudi določa, da napravi podjetje končni račun premij po preteku leta na podlagi zaključnega računa (čl. 59). Ti dve zakoniti določili zadostujeta zavodu za zaključek, češ, da gre pri premijah za naknadno razdelitev dela plačilnega sklada. Temu prvemu zaključku doda zavod še drugega, češ, da premije ni šteti v osnovo za nadomestilo plače, ker zakon o zdravstvenem zavarovanju v čl. 23 odst. 3 izrecno pravi, da se del plačilnega sklada, ki ga podjetje naknadno deli — in to so vendar tudi premije — ne vzame v osnovo za nadomestilo plače.

Oba zaključka, vzeta v medsebojni povezanosti, sta napačna. Napačna sta zaradi tega, ker puščata v nemar značaj premije, to se pravi njen pomen in namen v našem gospodarskem sistemu nagrajevanja. Menimo, da je ravno točna opredelitev pojma premije edino odločilen činitelj za presojo, da li je premija takšen zavarovanev prejemek, ki izvira iz rednega delovnega časa in ga je šteti v osnovo za nadomestitev plače.

Premija ima značaj plače za določeni ekonomski učinek, ki ga doseže premijski upravičenec. Njen osnovni namen je in mora biti, da povzroči in utrdi v delavcu ali uslužbencu čim močnejšo in trajnejšo stimulacijo za doseganje posebnih uspehov pri delu. Ravno zato, da ohranimo ta njen osnovni namen, določajo veljavni predpisi, naj se premije izplačujejo v časovni čim krajših razdobjih t. j. vsej vsak mesec, da ne bi njihova učinkovitost padla. Ta namen zasleduje tudi predpis, da morajo premijski predpisniki obvezno določevati, da se najmanj 2% ustvarjenih sredstev za premije izloči pri izplačilu kot rezervo od kraja leta. Obračun višine premije v teku leta je dokončen, se ne menja, je definitivna. Začasen je le znesek premije, ki se izplača, ker je odvisen od višine razpoložljivih sredstev v fondu za premije. Gre torej za take vrste prejemka, ki je rezultat določene ekonomskega učinka. Čim je ta dosežen, so že tudi dani pogoji za izplačilo. To pomeni, da ima premija značaj rednega ali stalnega prejemka, potrebno je le, da je tudi ekonomski učinek, za katerega se daje premija, reden ali stalen. To je edini pogoj. Ravno zaradi tega specifičnega in edinega pogoja se pravica na premijo ne more po veljavnih predpisih enačiti s pravico udeležbe v razdelitvi dobička za plače, za katero določa zakon čisto posebne pogoje in kriterije. Ravno te pogoje upošteva določilo 23. čl. zakona o zdravstvenem zavarovanju in zato določa, da se naknadna razdelitev dela plačilnega sklada ne jemlje v osnovo za nadomestilo plače.

Pri delitvi tega dela plačilnega sklada podjetje upošteva dneve, ko je bil zavarovavec bolan, ne pa tudi pri premiji. Premija ima vsekakor svoj časovni izvor v rednem delovnem času. V tem pogledu je enaka izvoru redne osnovne režijske ali akordne plače. Zato jo je šteti med prejemke izrednega delovnega časa.

Če povzamemo te naše ugotovitve, bi opredelili pojm premije takole: Premija je redno ponavljajoče se plačilo na doseženi ekonomski učinek v rednem delovnem času, ki se naplačuje v naprej določeni višini iz sredstev premijskega fonda, ustvarjenih zaradi tega ekonomskega učinka.

Tako pojmovana premija spada prav gotovo v vrsto tistih prejemkov zavarovanca, ki jih je šteti v osnovo za nadomestilo za plače.

službe na rudniku. Čim bo rudniški DRMIT po strokovni plati pregledal in dopolnil predlagani interni HTZ pravilnik, ga bo delavski svet ponovno obravnaval, dal na vpogled zaradi skladnosti Inšpekciji dela, nato pa objavil v »Velenjskem rudarju«.

Ob tej priložnosti bomo priobčili tudi primen komentar. Uprava rudnika ima tudi namen, da tatisne ta HTZ pravilnik v posebni brošuri in v njej kot dodatek tudi izvleček iz Pravil podjetja o pravicah in dolžnostih članov kolektiva. Ta brošura bo namenjena predvsem rudarjem, ki bodo v njih našli najosnovnejša napotila, kako se naj pri delu ravna in čuvajo svojo največjo in najdragocenejšo dobrobo — zdravlje.

Sindikalni podružnici Rudnika lignita Velenje se za podporo ob boleznih pri srčno zahvaljajeta
Pirš Ivan in Koren Jože II.

Delavski svet je razpravljal o higijensko tehnični zaščiti

Higijensko tehnična služba v podjetju je ogromnega pomena tako za slehernega posameznika kakor tudi za vso skupnost. Zato se podjetja zanimajo v vedno večji meri za vse organizacijske spremembe in ukrepe, zlasti pa skušajo na podlagi lastnih izkušenj in skrbno izdelanih vzročnih analiz posameznih nezgod z internimi merami, navseti in podukom pomagati in svetovati novincem, ki stopajo v delovno razmerje, da jih obvarujejo pred nezgodami pri delu.

Menimo, da je prav in pozitivno, da je posvetil naš delavski svet na svojem zasedanju v petek, dne 8. t. m. prav tej problematiki pretežni del svojega dnevnega reda.

Izčrpno poročilo o higijensko-tehnični zaščiti službi na rudniku za leto 1956 je podal varnostni tehnik Holesšek Alojz. Zanimive podatke in ugotovitve v poročilu je nazorno prikazal še s tremi statističnimi tabelami slikovitimi diagrami in grafikoni.

Poročevalec je obširno obravnaval v svojem poročilu zlasti analizo nezgod, pokazal na vzroke in predlagal ustrezne ukrepe za odpravo ali ublažitev teh vzrokov.

Vseh nezgod pri delu je bilo v preteklem letu 840, izgubljenih delovnih dni pa 12.931. Med poškodovanimi deli telesa je največje zastopana noga, sledi ji trup in roka. Največ nezgod nastane zaradi padca premoga v podkopo. Se bo treba povečati previdnost in kontrolo nadzornikov, da bomo zalagali strope in delovišča obtrkovali. Zanimivi so podatki o izvoru nezgod in po delovnem času. Največ jih je v sredini šifta.

Na podlagi analize nezgod je komisija izdelala interni HTZ pravilnik, plan potrebe zaščitnih sredstev in dopolnitve pravilnika o obveznem nošenju zaščitnih sredstev.

Zivahna diskusija je pokazala, da je delavski svet živo zainteresiran na čimboljši in smotrnejši organizaciji HTZ

Inž. Ahčan Rudi

POIZKUS ŠIROKOČELNEGA ODKOPAVANJA NA FRONTI PROSTIH STOJK

Poizkus širokočelnega odkopavanja po padu sloja na fronti prostih stojk ob uporabi jeklenih stojk in jeklenih stropnih plošč se je vršil na 61. etaži v poizkusnem revirju na koti +186,5 m in je trajal od 3. 1. 1957 do 25. 1. 1957. Rezultati poizkusa so bili naslednji:

Opis delovišča

Poizkusno široko čelo po padu sloja je bilo situirano v krovninskem predelu 61. etaže med že odkopanimi predeloma 50. etaže in čela po padu sloja na 60. etaži. Tako se je odkopavalo preostali pas širine 56 m med dvema že odkopanima predeloma. Padec čela je znašal 5°, naklon čela napram odvoznici poti pa 70°.

Dolžina čela je znašala 50 m. Istočasno se je nadkopno odkopavalo tudi področje odvozne in zračne proge. Tako je znašala dolžina nadkopnega dela čela 56,0 m.

Višina plošče v odkopavanju se je precej spreminjala in to od 4,0 m do 9,0 m. Povprečna višina odkopa v toku celega poizkusa je znašala 5,70 m.

Čelo je napredovalo v 21,3 delovnih dneh skupno 36,3 m. Povprečni dnevni napredek je znašal 1,70 m/dan. Temu napredku odgovarjajoča izkoristitev odkopne fronte je znašala pri 15% odkopnih izgub 9,90 t/m³ čela in dan.

V pričetku odkopavanja po tej metodi je bilo precej težko (načinu dela nevarno moštvo, večji zastoji v odvozu in slično), tako da se je v prvih 10 dneh napredovalo le 4 cikluse ali 12,0 m. Brzina napredovanja v tem času je znašala le 1,20 m/dan. Po premaganju začetnih težkoč pa je preostalih 24,3 m napredovalo v 11,3 dneh. Brzina napredovanja čela v tem delu poizkusa pa je znašala 2,11 m/dan (izkoristitev odkopne fronte 12,3 t/m³ čela in dan).

Opis delovnih prilik

Čelo leži v krovninskem predelu etaže pod nenačeto krovino. Vzdolž podkopnega dela čela je bil mestoma vložek »velenit« (spricplata) deloma pa je nastopal tudi močvirski premog z močnejšimi vložki ksilita.

V teku napredovanja čela je bilo opaziti močnejši odkopni pritisk, kateri je bil posledica uporabe jeklenih stropnih plošč, ki so napram dosedaj uporabljenemu lesu znatno manj popustljivo oporje. Zaradi tega je bila poraba razstreliva v podkopnem delu zelo nizka. V srednjem delu poizkusa pri odkopni višini 6,0–6,5 m, je bila jakost odkopnega pritiska tako velika, da se je pri napredovanju v podkopnem delu porabilo le minimalno količino eksploziva (0,03 kg/t). S povečanjem odkopne višine kakor tudi z zmanjšanjem le-te izpod navedenih mej je bilo zaznati manj-

ši odkopni pritisk in s tem v zvezi večjo porabo eksploziva.

Pri napredovanju poizkusnega čela ni bilo več opaziti doslej običajnih razpok v stropu podkopnega dela pri samem čelu. Zaradi male popustljivosti oporja in sorazmerno velike brzine napredovanja se nadkopni del čela iznad samega oporja ni več oddelil od celotnega premogovnega bloka. Zaradi tega je bilo v čelu podkopa zaznati že omenjeni močni odkopni pritisk. Nadalje je bilo mogoče iz istega vzroka odstreljevati nadkopni del v poševnih pasovih. Previsi v nadkopnem delu so ostali v takem naklonu, kot se je le-tega določilo z odstreljevanjem (45–60°). Premogovni blok v stropu je bil zelo trd in obstojen, zaradi česar je poraba razstreliva pri pridobivanju premoga iz nadkopnega dela čela napram dosedanji izkoristitvi narasla za ca. 80%.

Neposredno krovino je tvorila peskovita laporasta glina, ki se je po zarušenju drobila v drobne komade.

Pri zarušenju prvega nadkopa je nastopil močnejši vdor plinov metana in ogljikove kisline, zaradi česar je bilo treba delo na čelu ustaviti za 1,5 ure. Po razrušitvi neposrednih krovnih plasti v odkopni prostor, katere je spremljal vdor plina, je po preteku 1 ure nastopil izredno močan steborni udar, katerega je bilo zaznati tudi na površini in na vsem področju jame, ki je v odkopavanju. Ta steborni udar je nastopil verjetno zaradi načetja preostalega še neodkopanelega premoga v steboru širine ca. 50 m, med 60. in 50. etažo in zaradi elastičnih lastnosti peskovite laporaste glinice, ki nastopa v tem področju. S pričetkom odkopavanja tega stebra, so se oprostile na tem področju akumulirane napetosti, katerih rezultat je bil močan steborni udar.

Ciklus dela

Delo na čelu se je v pričetku odvijalo v skladu z dosedanjim načinom (ciklusom I). Ta ciklus dela pa ni mogel zadovoljiti zahtevam odkopavanja z uporabo jeklenih stropnih plošč, ker je delo po le-tem potekalo prepočasno. Zaradi tega se je le-tega zamenjalo z novim ciklusom VI, pri katerem se odpira nadkopni del po vsej dolžini čela in sicer od obeh strani. Delo na odkopavanju nadkopnega dela čela traja 2–3 izmene. Istočasno z odkopavanjem nadkopnega dela se vrši napredovanje v novem podkopnem delu, ob katerega čelu je postavljen drugi enoveržni transporter. Po izkopu premoga za novo vrsto jeklenih stojk se transporter odrine do samega čela podkopa, nakar se pristopi postavljanju jeklenege oporja v novo vrsto. Stropne plošče je treba založiti napram premožu z 2–4 krajniki. Ciklus dela traja normalno 4 iz-

mene, izvedlo se ga je tudi v treh tretjinah.

Nadalje se je pri odkopavanju stropa uvedlo odstreljevanje z milisekundnimi žarniki, kar je dalo dobre rezultate. Tako je bil premog, pridobljen iz nadkopnega dela, srednje granulacije, kar je olajšalo nakladanje v odkopni transporter, poleg tega je bilo tudi dejstvo eksploziva boljše.

Širina posameznih polj, t. j. oddaljenost stojk v podkopu je znašala v prečni smeri 95 cm v smeri na 80 cm. Začetna odprta površina podkopa je znašala pri širini podkopa 2,60 m in dolžini čela 50 m skupno 130 m². Gostota jeklenih stojk je bila tedaj pri treh postavljenih vrstah

3 × 83 kom : 130 m² = 1,45 kom/m². Na čelu je bilo med delom porabljeno povprečno 59,6 dnin na dan oziroma 1,2 dnine na m³ čela in dan.

Podpiranje čela

Pojave pritiskov na oporje čela so bile znatne. Tekom poizkusa so bile izvršene meritve popuščanja stojk in nihanja višine podkopa na 6 merilnih postajah, ki so bile enakomerno razdeljene vzdolž čela. Dnevno vzgredanje gornjega dela stojke v spodnji del (prva številka) in znižanje višine stroga (druga številka) je bilo naslednje:

	Največja 21. I.	Najmanjša 15. I.	
1. postaja	65–410	25–230	
2. postaja	130–360	25–295	
3. postaja	140–340	50–305	
4. postaja	290–430	15–160	
5. postaja	100–170	10–120	
6. postaja	90–100	5–170	

Pripomniti je potrebno, da so bila tla sorazmerno mehka in da so se stojke v večji meri vgrezale, zaradi česar moramo te vrednosti smatrati kot male. Tako so bile ustvarjene ugodne delovne prilike, ker je višina stroga v podkopu dovoljevala svobodno kretanje. Pretrgov prečnih vrvi je bilo 40 in to samo med 1. in 2. vrsto. Med drugo in tretjo vrsto se vrvi ni postavljalo. Poizkusi kažejo, da bo v bodoče verjetno možno to zvezo opustiti.

Kakor že omenjeno, je gostota stojk v podkopnem delu znašala 1,45 kom/m². Za časa izdelave novega polja do pomaknitve podkopnega transporterja se je gostota stojk zmanjšala pri odprti površini 178 m² na 1,06 kom/m². Po vgraditvi nove vrste stojk se je ponovno povečala na 1,42 kom/m².

V teku trajanja poizkusa sta bili 102 deformaciji jeklenih stojk, in sicer:

	Schwarz	ČAM	Skupno
ukrivljeno jedro	5	32	85
ukrivljena nožnica	3	—	3
odtrgana naglavna plošča	11	—	11
odtrgani rogljički glave	7	1	8
zvit vodilnice	—	2	2
Skupaj	74	35	109

V vsakem ciklusu je bilo povprečno 9,9 kom. deformiranih stojk. Skupno je bilo vgrajenih 2104 kom. stojk, od tega 1320 kom. Sewardovih in 684 kom. Alpine. Procent deformiranih Schwarzovih stojk je znašal 5,6%, forma Ost. Alpine Montangesellschaft 5,1%, skupni odstotek deformiranih stojk pa 5,3%.

Pripomniti je treba, da je bilo pri stebornem udaru deformiranih 29 kom. jeklenih stojk ali ena četrtina. Nadalje so se deformacije z zmanjšanjem odkopne višine povečale. Deformacij jeklenih stropnih plošč razen malih ni bilo opaziti. Te so bile pa v naslednjem ciklusu po obrnitvi odpravljene.

Tehnični rezultati poizkusa

V času poizkusa je bilo pridobljeno 11.530 ton premoga. Odkopne izgube so znašale ca. 15%. Povprečna dnevna proizvodnja je znašala 540 ton, maksimalna 960 ton, najmanjša pa 360 ton.

Učinki so zaradi ocenjevanja proizvodnje približni, računano je bilo z minimalnimi odkopnimi višinami.

Podatki so naslednji:	
skupna proizvodnja	11.530 t
proizvodnja iz podkopa	5.060 t
proizvodnja iz nadkopa	6.460 t
skupno porabljene dnine	1.270 t
dnine v podkopu	880 t
dnine v nadkopu	390 t
skupni odkopni učinek	9,10 t/d
učinek v podkopu	5,75 t/d
učinek v nadkopu	16,60 t/d

K gornjim rezultatom je treba pripomniti, da se je moštvo šele uvajalo v novi ciklus dela in poleg tega je bilo za časa poizkusa 2629 min. zastojev na transportni mehanizaciji, kar znaša 10,9 odstotkov skupnega učinkovitega delovnega časa.

Poraba materiala se je ugotavljala za eksploziv, električne žarnike in jamski les in je bila naslednja:

eksploziv skupno	0,203 kg/t
eksploziv v podkopu	0,083 kg/t
eksploziv v nadkopu	0,293 kg/t
el. žarniki skupno	0,32 kom./t
el. žarniki v podkopu	0,18 kom./t
el. žarniki v nadkopu	0,42 kom./t
jamski les	0,065 m ³ /t
jamski les	0,0014 m ³ /t
krajniki	0,235 m ³ /t

Iz gornje tabele vidimo, da je poraba osnovnega materiala napram sedanjemu načinu odkopavanja sorazmerno zelo nizka, razen pri eksplozivu, kjer se ni izpremenila zaradi porasta porabe v nadkopnem delu. Največji uspeh je vsekakor zmanjšanje porabe jamskega lesa za ca. 90%.

Volivci na terenu so spregovorili

Na seji Občinskega ljudskega odbora Šoštanj, dne 23. 1. 1957, so poleg ostalih problemov, nanižanih v dnevnem redu, obravnavali tudi predloge in sklepe zborov volivcev, ki so bili v zadnjem mesecu v poedinih volivnih enotah.

Volivci so na zborih razpravljali o krajevnih potrebah in problemih ter sprejeli ustrezne sklepe, ki so obvezni za občane njihovega področja, prav tako pa nakazali občinskemu ljudskemu odboru poredke krajevne potrebe s področja komunale, šolstva, zdravstva, socialnega skrbstva in gospodarstva.

Na zborih volivcev v Sentilju, Šmartnem ob Paki in Šoštanju so sprejeli sklep za uvedbo krajevnega samoprispevka, tako, da bo vsak zdrav občan, star od 18 do 60 let, dolžan izvršiti 8 prostovoljnih ur dela, lastniki vprežne živine pa 8 ur dela s prevozi za izboljšanje krajevnih cest.

V poedinih volivnih enotah so razpravljali kakor sledi:

Šentilj

Nujno potrebno je popravilo vodovoda in zgraditev novega zbiralnika za potrebe šole. Za melioracijo zemljišč v Šentilju naj bi se ustanovil pripravljajni odbor in pri ObčLO zagotovilo finančna sredstva za potrebne načrte.

Šalek

Vprašanju kmetijstva na tem področju je potrebno posvetiti večjo pozornost z ozirom na nagel razvoj industrije v Saleški dolini. Postriti je potrebno kontrole nad obrtnimi podjetji v Velenju ter jim pomagati iz težav. Paškomu Kozjaku, Paki, Cirkovcam je treba pomagati pri elektrifikaciji z družbenimi sredstvi, ker so ti kraji gospodarsko najbolj zaostali. Kmetijski gospodariki šoli v Velenju je treba omogočiti, da bo lahko koristila za svojo potrebo kuhinjo v Zadržnem domu. Obravnavali so tudi problem obdavečnja jama apnenic, ki jih delajo kmetje na Kozjaku in gradnjo gasilskega doma ter obnovitev vrvi preko Pake v Gornjem Šaleku. Dohodninski davek se naj bi predpisal v začetku leta, obdavečitev pa naj bi se poenostavila. Predlagali so, naj se uvede revizija vrednostnih razredov za gozdni sklad.

Zavodnja

Volivci so izrazili nezadovoljstvo glede odkupnih cen mleka, katerega sedaj KZ ne odkupuje. Volivci so bili proti temu, da bi se prostori, ki jih sedaj uporablja »Potrošnik« Šoštanj, dodelili KZ Šoštanj. Sprejeli so predlog za uvedbo krajevnega samoprispevka s prostovoljnim delom pri komunalnih delih. Kritizirali so visoke cene mesa z ozirom, da je odkupna cena živine tako nizka. Predlagali so, da bi se prihodnjega zbora volivcev udeležili tudi republiški poslanec.

Ravne

Predlagali so, da bi se podaljšal rok za sečnjo lesa, ki ga je Uprava za gozdarstvo določila do konca marca 1957, ker v zimskem času ni mogoče izkoristiti smrekovega lubja, ki je važna industrijska surovina. Predlagali so, da se za hribovite predele opusti obdavečnje kmetijskih strojev, posebno mlatnice, mlinov in vozov.

Bele vode

Volivci so zahtevali, da naj se takoj pristopi k izdelavi načrtov za novo šolo in k sami gradnji, za katero so pri-

Zaključek

Iz ugotovljenih rezultatov poizkusa širokočelnega odkopavanja po padu sloja moramo ugotoviti naslednje:

a) Poizkus odkopavanja s fronto prostojk v skladu s ciklusom VI, je popolnoma uspel in je treba s poizkusom nadaljevati, da se čimprej ugotove še vsi nedostatk in da se potem ta način odkopavanja uvede v vsjo jama.

b) Uporaba dodatnega transporterja ob čelu je pokazala, da se more s tem načinom dela še znatno povečati odkopni učinek in to na ca. 12 ton/dnino, kar je bilo doseženo že v drugi polovici poizkusa.

c) Sam poizkus je dokazal, da dolžina čela 56 m ni predstavljala nikakih težkoč in je možno to dolžino čela uvesti v jama, seveda ob nabavi primerne in odgovarjajoče nove transportne mehanizacije (okopni dvoveržni transporter).

d) Podpiranje z jeklenimi stropnimi ploščami je uspelo in bo ta način možno vpeljati še na druga čela v težjih odkopnih prilikah, ko bodo znani rezultati dela z le-temi v talinskem predelu jame. Vsekakor pa je v tem poizkusu uporabljeni način podpiranja z jeklenimi stropnimi ploščami pripomogel, da je uspel poizkus širokočelnega odkopavanja s fronto prostojk. Nastopajoče deformacije jeklenih stojk bo možno zmanjšati na dopustno mejo s povečanjem brzine napredovanja čela, kar pa ne bo predstavljalo večjih težav.

pravljene prispevati. V šoli naj bi bil tudi prostor za kulturno-prosvetno dejavnost. Popravile naj bi se ceste in mostovi.

Topolšica

Obravnavali so zgraditev drvarnice, ker bi se v sedanjih kletnih prostorih šole naj uredila dvorana za telovadbo, razne prireditve in mladinske sestanke, za kar so pripravljene sami prispevati. Obravnavali so težko socialno stanje ogroženih družin v Topolšici, za kar naj bi se podvzeli potrebni ukrepi predvsem tam, kjer nevestni starši za pijejo zaslužek, otroci pa trpijo lakoto in pomanjkanje.

Plešivec

Volivci so predlagali, da bi se nadaljevalo z elektrifikacijo v drugem delu Plešivca, da bi se ustanovila v Plešivcu manjša špecerijska trgovina ter da bi se uknil prometni davek na les za domačo uporabo, prav tako pa tudi gozdna taksa in takse za kmetijske stroje in orodje.

Lokovica

Obravnavali so občinske in krajevne ceste, katere je treba boljše vzdrževati, posebno v zimskem času, ko te zaledenijo zaradi izhlapevanja pare iz hladilnika Termoelektrarne Šoštanj. Zahtevali so postavitev vrvi preko Pake, da bi se skrajšala pot v Šoštanj, da naj se ukinejo takse na mlatilnice, mlino in vozove, kakor tudi prometni davek na les za domačo uporabo. V Šoštanju naj bi se zgradilo javno stranišče. Tovarniške sirene pa naj bi zopet tulile zjutraj in ob 14. uri, da bi se vedelo za točni čas. Predlagali so, da se ukine taksa za trte izabele, katero smatrajo, da je žlahtna in da je krepčilna pijača.

Gorenje

Volivci so predlagali, da se tudi za Gorenje določijo zazidalni okoliš za gradnjo stanovanjskih hiš ter da se prične z reguliranjem struge Pake, da bi se izognilo poplavam. Sprejeli so sklep, da je potrebno očistiti obrežja Pake in jarko, ki ob velikem vodostaju povzročajo poplave. Pogovorili so se glede popravila krajevnih cest, za kar bi prispevali prostovoljno delo in gramoz.

Šmartno ob Paki

V Rečici ob Paki naj bi zgradili rezervoar za požarno varnostno vodo, prav tako pa tudi v Slatinah in Velikem vrhu. Tudi perišče v Rečici ob Paki je potrebno zgraditi in urediti javno cestno razsvetljavo, za kar bodo dali prispevke. Obstoječi šolski prostori so neprimerni in bo potrebno čimprej zgraditi novo šolo, niso se pa še odločili za načrt šole. Tudi k regulaciji Pake bo treba pristopiti, da ne bo več poplavljala. Za olupšavo kraja namestavijo ustanoviti olepševalno in turistično društvo. Sprejeli so sklep za uvedbo krajevnega samoprispevka, s katerim bodo vzdrževali krajevne ceste in druge komunalne naprave.

Šoštanj

Volivci predlagajo, da se v Šoštanju poleg klavnice KZ ustanovi še konkurenčna klavnica in mesnica, da se zgradi primerno perišče, da se elektrificirajo preostali deli mesta s fluorescenčno razsvetljavo, da naj bi se dogradilo stadion in izgradilo javno kopalnico, da bi se ustanovila močna obrtno šivilska delavnica, kjer bi se zaposlila predvsem ženska delovna sila. Sprejeli so sklep za uvedbo krajevnega samoprispevka, s katerim bi se vzdrževalo krajevne ceste, urejalo park, spomenike in druge komunalne naprave, predvsem pa uredilo nov tržni prostor. Predlagali so tudi, da naj bi se poskrbilo za dokončno ureditev zgradbe nižje gimnazije, popravilo osnovne šole in nabavo nujnega inventarja za vse šole na področju občine. Kritizirali so postrežbo, tehtanje in merjenje blaga v trgovini, predvsem pa preskrbo potrošnikov z zelenjavo, mlekom in drugimi kmetijskimi pridelki. Vodovod naj se poveča, ker občutno primanjkuje vode, posebno še zaradi tega, ker niso nameščeni povsod števec za vodo. Zeljivo, da se čim prej pristopi k izgradnji kino dvorane, katere sedaj ne ustreza. Regulacijo Pake je nujno nadaljevati. Pokopališko službo je bolje urediti in skrbeti, da bo pogrebni zavod izvršil in upravičil svojo nalogo. Volivci so tudi zahtevali, da se na vsakem zborovanju prečita zapisnik prejšnjega zbora in poroča izvršitvi sklepov.

Pesje

Volivci so predvsem razpravljali o stanovanjskih zadevah in izrazili željo, da bi se stanovanjem v barakah, ki so rudarji, dodelilo stanovanje na rudniku. Obravnavali so ustanovitev olepševalnega društva, ki bi imelo nalogo skrbeti za olupšavo kraja z raznimi nasadi in gredicami. Vprašanju vodovoda in krajevnih cest so posvetili precej razprave, za kar bodo morali sami prispevati. Nadaljevanje na 3. strani

Prepoved nošenja alkoholnih pijač na delo, velja za vse člane kolektiva RVL

Število nesreč, katerih začetnik je alkohol, je znatno v našem gospodarstvu. Alkohol zaužit že v najmanjši količini, otvori živčevje človeka in tako zmanjša njegovo razsodnost. Vsak problem se zdi človeku potem lažji, nevarnost manjša. Ravno s tem pa je že dana osnova za vsakovrstne nezgode.

Delo v jami je takšne narave, da zahteva popolnega človeka, zbranega in previdnega. Možnosti za nezgode so številne, rudar je vedno obkrožen z nevarnostmi. Samo trenutek prepočasi da jeta odlučitev kosa premoga in nesreča je tu. In ta trenutek je lahko le-oni, za katerega je bila rudarju zmanjšana razsodnost zaradi zaužite najmanjše količine alkohola. To'je samo primer, sicer eden najbolj pogostih v naši jami. Lahko bi se jih pa našlo še dolgo vrsto: pravočasni umik zavzitemu orodju v temnem prostoru, pravočasni umik previsnemu komadu na transportnem sredstvu in nazadnje pravočasen in smotrni umik pred vdorom plinov.

Rudar z zmanjšano razsodnostjo pa ne ponesreči lahko le sebe, nevaren je tudi svoji okolici. Nevarno in neopasno reagiranje na signale pri vtilanju, pri transportnih trakovih in drugod, lahko povzroči nesrečo drugih rudarjev.

Vse te momente je upoštevala komisija za higiensko-tehnično zaščito, ko je predlagala delavskemu svetu RVL, naj se na stroje prepove nošenje vsake alkoholne pijače v jama, kakor tudi k zunanji delom. Delavski svet RVL je na svojem VII. rednem zasedanju, dne 8. 2. 1957, sorazmerno sprejel sklep o prepovedi nošenja alkoholnih pijač na delo, vstaveši tudi sadjeve, vsem delavcem in uslužbencom, zaposlenim v jami in zunaj. Za kršitev tega sklepa je bil določen disciplinski postopek.

Na podlagi tega sklepa, sta obratovništvo jame in komisija za higiensko-tehnično zaščito izvedli kontrolo dne 13. 2. 1957 pri jamskih delavcih na drugi in tretji tretjini. Če upoštevamo, da je bila ta prepoved razglašena že drugič in vsem delavcem znana, je bil rezultat naravnost porazen. Pri delavcih druge tretjine se je našlo kar 29 takšnih, ki se prepovedi niso upoštevali; dočim je bilo na tretji tretjini le-teh 15. Naslednji tovariši se bodo morali zagovarjati

pred disciplinskim sodiščem RVL, zaradi nošenja alkoholnih pijač na delo: Sevšek Alojz, Kolenc Jože, Dren Alojz, Janežič Ivan, Novinšek Ivan, Ačko Stanko, Fere Ivan, Saloven Franc, Mohorko Stefan, Gruber Ignac, Rančnik Franc, Hudournik Martin, Grobelnik Jože, Glušič Ivan, Štajner Vinko, Borovnik Vlado, Rehtberger Dominik, Sevšek Franc, Črep Vinko, Viher Anton, Golob Ivan, Skornšek Ludvik, Škruba Gregor, Kavdih Jože, Kidrič Ferdo, Fale Franc, Smidhofer Anton, Pustinek Avgust, Goršek Valentin, Stagoj Metod, Postatičnik Alojz, Pečarič Vinko, Fehner Alojz, Petelinšek Ivan (2), Slapnik Jože, Kodrun Jože, Polovšek Ivan, Hriberšek Egidij, Lipuš Anton, Klakočar Anton, Meserko Alojz, Salekar Vladimir, Bukovec Peter in Pirečnik Jože.

Neznanec na tretji tretjini je skril celo steklenico z žganjem pri šahtu in se tako izognil posledicam. Enako je to storil tudi tov. Pirečnik Jože s steklenico sadjeve, toda bil je zasačen. Omeniti je treba tudi tov. Skoberneta Viktorja, ki ni hotel pokazati svoje steklenice in je pri tem še dejal: »Če hočemo s tem napraviti v jami pobuno!«

Z ostalimi discipliniranimi člani našega delovnega kolektiva se vprašujemo, koliko časa mislijo še navedeni tovariši ogrožati svoje in naše zdravje s takšnimi prestopki? Tov. Skoberneta pa vprašujemo, zakaj je 95% rudarjev spoznalo unravnovesnost te prepovedi, le on in ostali navedeni pa ne?

Na vročih mestih ni priporočljivo piti mrzle vode. Zato naj se nosi v jama slabo oslajen, mlačen čaj ali kava. Uprava rudnika bo v kratkem nabavila vse potrebno, da bodo vsi rudarji dobili mlačno kavo pred uvozom v enotnih in higienskih posodah. Podobno so rešili problem pijače za delo tudi mnogi drugi rudniki, doma in v tujini.

Borba proti zauživanju alkoholnih pijač pred in med delovnim časom, je sestavni del borbe za zmanjšanje nezgod, zmanjšanje zamujenih dnin v gospodarstvu, za zmanjšanje števila delovnih invalidov. Odločni ukrepi proti kršiteljem jamčijo vsem nam večjo varnost pri delu.

HTZ komisija RVL

Kaj mora zavarovanec vedeti pri uveljavljanju posameznih pravic iz socialnega zavarovanja

ZARADI IZREDNE VAŽNOSTI ZA VSAKEGA ČLANA KOLEKTIVA, PRIOBČUJEMO SESTAVEK NA POBUDO SINDIKALNE PODRUŽNICE. VSAKDO SI NAJ NAVODILA SHRANI, KER MU BODO NE-DVOMNO POGOSTO KORISTILA.

I. ZDRAVSTVENA ZAŠČITA

Vprašanje zdravstvene zaščite zavarovancev in njihovih družinskih članov je bilo urejeno že z zakonom o socialnem zavarovanju iz leta 1950, popolnoma ločeno in precizno izdelana pa je zdravstvena zaščita v zakonu o zdravstvenem zavarovanju delavcev in uslužbencev z dne 26. 11. 1954, ki se uporablja od 1. 1. 1955 dalje. Osnovne pravice s področja zdravstvene zaščite so po tem zakonu naslednje:

1. pravica do zdravstvenega varstva;
2. pravica do nadomestila plače med začasno nezmožnostjo za delo zaradi bolezni, izolacije, nege obolelega družinskega člana;
3. pravica do nadomestila plače med porodniškim dopustom;
4. pravica do podpore za opremo otroka;
5. pravica do povračila potnih stroškov v zvezi z zdravstvenim varstvom;
6. pravica do pogrebne in posmrtnine v primeru smrti zavarovanca ali družinskega člana.

Zdravstveno varstvo in uveljavljanje istega

1. Zdravniški pregled in zdravljenje v zdravstvenih zavodih in na bolnikovem domu.
2. Zdravila in druga zdravilna sredstva ter sanitarni material, ki je potreben za zdravljenje.
3. Zdravniško in drugo pomoč in strokovno nego pred porodom, ob porodu in po porodu v zdravstvenih zavodih in na domu porodnice.
4. Nogo zob (izdiranje, zdravljenje in plombiranje).
5. Zdravljenje s popolno oskrbo v kopalniški in klimatskih zdraviliščih, če so za to dane medicinske indikacije.

Do te vrste zdravstvene zaščite imajo pravico vsi zavarovanci in njih svojci, ki so jim bile izdane zdravstvene izkaznice. Zavarovanci, ki so dopolnili najmanj 6 mesecev nepretrgane delovne dobe ali imajo 12 mesecev delovne dobe v zadnjih dveh letih in pa družinski člani, ki imajo zdravstvene izkaznice, pa so njih hranilci, t. j. zavarovanci dopolnili predpisanih staž, imajo še naslednje pravice iz zdravstvenega varstva:

1. Zobotehnično pomoč in protetična dela.
2. Proteze in druge ortopedske pripomočke in sanitarne naprave.
3. Zdravljenje v naravnih zdraviliščih brez oskrbe, kadar je to zdravljenje koristno, ni pa nujno.

Vse našteje pravice uveljavljajo zavarovanci s pravilno izpolnjenimi in overovljenimi zdravstvenimi izkaznicami pri katerem koli zdravstvenem zavodu ali ambulanti na področju zavoda za socialno zavarovanje.

Ne glede na staž pa imajo zavarovanci pravico do zdravstvenega varstva v celoti, če jim je to varstvo potrebno v zvezi s poškodbo pri delu.

Nadomestilo plače in uveljavljanje istega

Kadar so začasno nezmožni za delo zaradi bolezni ali nesreče pri delu ali zaradi boleznih poslani v drug kraj, zaradi spremembe kraja, kadar so po zdravniški odločbi, da ne morejo obollega družinskega člana, kadar so odrejeni za spremljevalca bolnikov, kadar so izolirani kot bacilozni in kadar ne morejo delati, ker so poklicani na zdravniški pregled, imajo zavarovanci pravico do nadomestila plače.

Nadomestilo plače se določa praviloma na podlagi povprečja plač in vseh dodatkov za delo v rednem delovnem času, ki so bila izplačana v zadnjih treh mesecih pred primerom, ki daje pravico do nadomestila, t. j. pred obolenjem, izolacijo itd. Tako izračunano povprečje plače imenujemo osnova za nadomestilo plače.

Nadomestilo plače znaša

1. 80 % od osnove za prvih sedem dni in 90 % od osnove po sedmih dneh, če je zavarovanec zaposlen najmanj 6 mesecev brez presledka ali 12 mesecev v zadnjih dveh letih.
2. 60 % od osnove za nadomestilo za prvih 7 dni in 70 % od osnove po 7 dneh — če zavarovanec nima 6 mesecev nepretrgane zaposlitve oz. 12 mesecev s presledki v zadnjih dveh letih.
3. Zavarovanci oboleli na TBC katere koli oblike in pa zavarovanci, ki bolujejo za boleznijo, ki je posledica nesreče pri delu, prejmejo nadomestilo plače v višini 100 % od osnove, če so zaposleni najmanj 6 mesecev nepretrgano oz. 12 mesecev v zadnjih dveh letih, če pa teh pogojev ne izpolnjujejo, pa v višini 75 % od osnove.

4. Zavarovanec, ki se zdravi, ali je na medicinski preiskavi v bolnišnici ali v zdravstvenem zavodu, v katerem ima popolno oskrbo, je upravičen le do delnega nadomestila plače; njegova višina je odvisna od števila družinskih članov, ki jih zavarovanec preživljuje.

Delno nadomestilo se določa v odstotku od nadomestila, ki bi pripadalo zavarovancu, če bi se zdravil doma in znaša:

- 50 % za zavarovance brez družine;
- 75 % za zavarovance z enim družinskim članom;
- 90 % za zavarovance z dvema družinskima člani;
- 100 % za zavarovance s tremi ali več družinskimi člani.

Zaposleni družinski člani in družinski člani, ki imajo pokojnino, se ne štejejo pri računanju delnega nadomestila plače.

Nadomestilo plače uveljavlja zavarovanec pri pristojnem okrajnem zavodu za socialno zavarovanje oz. podružnici.

Vsak zavarovanec, ki je sprejet v stalež bolnikov in bo predvidoma boloval več kot 7 dni, mora to prijaviti podjetju, kjer bo dobil potrdilo o zaslužku — EVIDENČNI LIST —, oz. bo podjetje takoj poslalo zanj evidenčni list pristojnemu organu socialnega zavarovanja, ki bo lahko nadomestilo plače v najkrajšem času nakazal. Brez evidenčnega lista, t. j. brez poročila o zaslužku, nadomestila plače zavarovanec ne more prejeti.

Nadomestilo plače za čas porodniškega dopusta

Zavarovanci, ki imajo 6 mesecev nepretrgane zaposlitve, oz. 12 mesecev v zadnjih dveh letih, imajo pravico do nadomestila plače v primeru porodniškega dopusta v višini 100 % od osnove, če pa pogojev delovne dobe ne izpolnjujejo, pa v višini 80 % od osnove.

Tudi za čas štiriurne zaposlitve, do katere ima zavarovanka pravico zaradi dojenja, imajo zavarovanke pravico do nadomestila plače za tisti čas ko ne delajo.

To nadomestilo uveljavlja zavarovanka na isti način kot ostali zavarovanci, za nadomestilo za čas štiriurne zaposlitve pa mora hranarinskemu nakazilu priložiti še potrdilo, da otroka doji, ki ga izda pristojna zdravstvena postaja oz. posvetovalnica za matere in pa potrdilo podjetja, da štiri ure na dan dejansko dela.

Podpora za opremo novorojenca

Vse zavarovanke, ki imajo pravico do zdravstvenega varstva, imajo tudi pravico do podpore za opremo novorojenca. Pravico do opreme za novorojenca imajo tudi zavarovanci (moški) ob porodu ženskega člana njihove družine, ki ima pravico do zdravstvenega varstva, če so zavarovani brez presledka 6 mesecev ali s presledkom 12 mesecev v zadnjih dveh letih.

Podpora za opremo novorojenca znaša din 8.000.—, lahko pa se na predlog patronažne službe izplača tudi v naravi, uveljavlja pa se pri pristojnem zavodu oz. podružnici na podlagi potrdila zdravniškega člana, da je zavarovanka ali ženski družinski član zavarovanca v 9 mesecu nosečnosti, in pravilno izpolnjene in overovljene zdravstvene knjižice, po porodu pa na podlagi zdravstvene izkaznice in poročila o rojstvu otroka.

Potni stroški

Pravico do povračila potnih stroškov imajo zavarovanci in družinski člani zavarovancev:

1. kadar jih zdravstveni zavod, zdravstvena komisija ali zdravnik javne zdravstvene službe pošlje v drug kraj na specialni pregled ali specialno zdravljenje ali na zdravljenje v bolnico;
2. kadar jih zavod za socialno zavarovanje pokliče ali pošlje na komisijski ali kak drug strokovni pregled, da se ugotovi njih zdravstveno stanje in delovna sposobnost ali da uveljavijo pravico do zdravstvenega varstva;
3. kadar jih zavod ali socialno zavarovanje pošlje v naravno zdravilišče.

To pravico uveljavlja zavarovanec na podlagi posebnega potrdila o uporabi prevoznega sredstva, ki mu ga izda organ, ki ga je poslal na pregled ali zdravljenje. To potrdilo mora biti potrjeno tudi od organa, kamor je bil zavarovanec poslan.

Ortopedske pripomočke, proteze in druge sanitarne dobi zavarovanec na podlagi recepta, ki mu ga izda zdravnik javne zdravstvene službe ali zdravnik specialista oz. zavod javne zdravstvene službe. Vsak recept, ki je izdan za nabavo ortopedskih pripomočkov je veljaven šele, ko ga potrdi zavod za socialno zavarovanje. Zavarovanec lahko da recept v potrditev, če je predložil tudi zdravstveno izkaznico, v katero se taka potrditev vpiše.

II. OTROŠKI DODATEK

Vprašanje otroškega dodatka urejate Uredba o otroškem dodatku z dne 10. 8. 1955, ki je bila delno spremenjena in dopolnjena z uredbo z dne 4. 1. 1956. Ta uredba se uporablja od 1. 2. 1956 dalje.

Zavarovanec pridobi pravico do otroškega dodatka po enem letu nepretrgane zaposlitve oz. po 20. mesecih zaposlitve v zadnjih dveh letih. Izjemo pa pridobijo pravico do otroškega dodatka takoj po vstopu na delo le matere, hranilke otrok in pa zavarovanci, ki po dokončanem strokovnem usposabljanju oziroma po dokončanem šolanju v nižjih ali srednjih strokovnih

šolah, fakultetah, višjih šolah ali akademijah stopijo v delovno razmerje.

Zahtevak za priznanje otroškega dodatka obsega:

1. priglasnico, ki jo izpolni zavarovanec sam, potrdita mu jo pa dve priči;
2. potrdilo o zaposlitvi, ki ga izda podjetje, pri katerem je zavarovanec zaposlen;
3. potrdilo o skupnem gospodinjstvu, ki ga izda pristojni občinski LO ali krajevni urad;
4. izjavo o gmotnem stanju, ki jo potrdi Uprava za dohodke, Katastrski urad in ObčLO;
5. poročilo o rojstvu otroka.

Otroški dodatek pripada zavarovancu le do dopolnjenega 15 leta starosti, če pa se otrok šola ali uči obrti, pa do konca šolanja toda najdalje do konca koledarskega leta, v katerem dopolni otrok starost 19 let, če se šola v srednji šoli ali uči obrti, oz. 20. leta starosti, če otrok obiskuje učiteljske. Za študente pripada OD najdalje do 24. leta starosti oz. do konca koledarskega leta, v katerem dopolni otrok 24 let starosti.

Če uveljavlja zavarovanec dodatek za otroke, starejše od 15 let, ki se pa še šolajo, mora predložiti vsako leto še potrdilo o šolanju, za vajece pa poleg potrdila še prepis učne pogodbe.

Izjemno se lahko prizna otroški dodatek otrokom, ki so prekoračili predpisano starostno dobo, vendar samo v primeru, če gre za otroke padlih borcev, žrtve fašističnega nasilja in otroke, ki so zaradi bolezni prekinili redno šolanje za več kot eno leto. Če uveljavlja zavarovanec dodatek za te otroke, mora predložiti potrdilo ObčLO, da gre za otroke padlih borcev oz. žrtve fašističnega nasilja, za otroke, ki se niso redno šolali pa potrdilo organa zdravstvene službe, da je otrok zaradi bolezni izostal od rednega šolanja za več kot eno leto.

Tudi otroci, ki so postali pred 15 letom starosti ali v času rednega šolanja nesposobni za delo, imajo pravico do OD, dokler ta nesposobnost traja. To dokazuje zavarovanci z odločbo — oceno — IPK (invalidsko pokojninska komisija).

Vsako spremembo premoženjskega stanja ali števila družinskih članov ali kakršno koli drugo spremembo, ki vpliva na pravico do OD ali na njegovo višino je zavarovanec dolžan prijaviti v 15 dneh po nastanku te spremembe na zavod za socialno zavarovanje, ki mu je odločbo izdal oz. zavod, pristojen po sedežu delodajalca.

Spremembo števila družinskih članov lahko sporoči zavarovanec pristojnemu zavodu z navadnim pismom ali potem delodajalca. Spremembo premoženjskega stanja pa mora zavarovanec dokumentirati tudi z uradnimi listinami, ki se na to spremembo nanašajo (kupne ali prodajne pogodbe, sklep o prenosu lastništva, odločba o izdaji obrtnega dovoljenja, odločba o prenehanju obrtnega dovoljenja itd.) K vsakemu dokazilu s spremembo premoženjskega stanja je priložiti tudi novo davčno potrdilo nanašajočo se na spremenjeno premoženjsko stanje.

Če se zavarovanec preseli s področja enega na področje drugega zavoda ali z enega v drugo podjetje je dolžan predložiti novemu podjetju prejšnjo odločbo o OD; podjetje izda še potrdilo o zaposlitvi in ga pošlje skupno z odločbo pristojnemu zavodu za socialno zavarovanje.

Če se zavarovancu, ki že prejema dodatek, rodi otrok, je dolžan predložiti le poročilo o rojstvu za tega otroka.

III. POKOJNINE IN INVALIDNINE

Pravice iz pokojninskega zavarovanja so urejene v glavnem z Zakonom o socialnem zavarovanju delavcev in uslužbencev ter njihovih družinskih članov iz leta 1950, z raznimi uredbami in navodili pa je bila zakonodaja v zadevah pokojninskega zavarovanja še izpopolnjena.

Pravice iz pokojninskega zavarovanja obsegajo:

1. starostno pokojnino;
2. invalidsko pokojnino;
3. invalidnino;
4. družinsko pokojnino.

1. Starostna pokojnina

Starostno pokojnino dosežejo tisti moški, ki so stari 55 let in imajo 35 let delovne dobe ali pa tisti, ki so dopolnili 65 let starosti in vsaj 15 let delovne dobe, vendar samo, če so bili vsaj nekaj časa zaposleni še po 15. 5. 1945. Tisti moški, ki imajo 35 let delovne dobe so upravičeni do starostne pokojnine tudi, če niso delali po 15. 5. 1945.

Zenske so upravičene do starostne pokojnine, če so stare 50 let in imajo 30 let delovne dobe, ali pa če so stare 55 let in imajo vsaj 15 let delovne dobe, pod pogojem, da so bile zaposlene vsaj nekaj časa po 15. 5. 1945.

2. Invalidska pokojnina

Invalidska pokojnina pripada zavarovancem, katerih invalidnost znaša po mnenju invalidsko pokojninske komisije nad 75%, če imajo predpisano delovno dobo. Ne glede na delovno dobo pa so upravičeni do invalidske pokojnine tudi zavarovanci, ki so se nesrečeli pri delu in so zaradi posledic nesreče pri delu nad 75% invalidi. Invalidska pokojnina zaradi nesreče pri delu znaša 100% pokojninske osnove

tistega pokojninskega razreda, v katerega se razvrstijo po delovni dobi in po strokovni izobrazbi.

Pri tistih, ki postanejo popolnoma nezmožni za delo (nad 75%) zaradi bolezni ali zaradi posledic nesreče izven dela pa je odločilna delovna doba, ki jo ima na dan, ko postanejo popolnoma (nad 75%) nezmožni za delo. Višina delovne dobe, ki je potrebna za priznanje invalidske pokojnine zaradi bolezni ali zaradi nesreče izven dela zavisi od starosti zavarovanca. Tisti zavarovanci, ki še niso stari 25 let in postanejo popolnoma nezmožni za delo, dosežejo v primeru popolne nezmožnosti invalidsko pokojnino, če imajo pred nastopom popolne invalidnosti najmanj 6 mesecev neprekinjene delovne dobe. Zavarovanci, ki še niso stari 50 let morajo imeti vsaj 5 let za pokojnino v številne delovne dobe, tisti pa, ki so že stari 50 let, pa morajo imeti vsaj 10 let delovne dobe, da se jim lahko prizna invalidska pokojnina.

Zavarovanci, ki postanejo zaradi bolezni ali zaradi nesreče izven dela popolnoma nezmožni za delo, pa nimajo delovne dobe, ki je zgoraj navedena, dobijo odpravnino. Odpravnina je enkratna dajatev, ki pa se izplačuje v mesečnih obrokih. Odpravnina se izplača v višini 6-kratnega zneska pokojninske osnove, če je delovna zmožnost zmanjšana nad 50% do 75% in v višini 12-kratnega zneska pokojninske osnove, če je delovna zmožnost zavarovanca zmanjšana na 75%.

Zavarovancem, mlajšim kot 25 let, ki imajo vsaj 6 mesecev delovne dobe, tistim, ki so mlajši kot 50 let in imajo vsaj 5 let delovne dobe pripada invalidska pokojnina v višini 50% pokojninske osnove, tistim pa, ki so stari več kot 50 let in imajo 10 let delovne dobe, pa pripada invalidska pokojnina v višini 55% pokojninske osnove. Zavarovancu, ki je prebil 5 oziroma 10 let delovne dobe gre za vsako nadaljnje leto delovne dobe po 1% pokojninske osnove do dopolnjenih 15 let delovne dobe, po 2% pokojninske osnove za delovno dobo od 15 do 25 let in po 3% pokojninske osnove za delovno dobo nad 25 let. Na ta način določena pokojnina ne more znašati več kot 100% pokojninske osnove. Tako znaša pri 32 letih delovne dobe invalidska pokojnina 100% pokojninske osnove.

3. Družinska pokojnina

Ob zavarovanevi smrti ima njegova družina pravico do družinske pokojnine, če so podani pogoji:

- a) če je imel zavarovanec najmanj 5-letno delovno dobo (vsaj nekaj časa tudi po 15. 5. 1945);
- b) če je zavarovanec izgubil življenje zaradi nesreče pri delu;
- c) če je zavarovanec užival osebno pokojnino ali invalidnino III. skupine.

Pravico do družinske pokojnine imajo naslednji člani zavarovaneve družine: zakonci, otroci, starši, vnuki in otroci brez staršev, ki jih je zavarovanec preživljal. Starši, vnuki in otroci brez staršev, ki jih je zavarovanec preživljal, pridobijo pravico do družinske pokojnine, če ni zakonca in otrok, ali če tem družinskim članom ni bila dodeljena celotna družinska pokojnina, ali če je kdo od otrok ali zakonca pozneje izgubil pravico do pokojnine.

Zavarovanevi ženi gre pravica do družinske pokojnine, če ima ob njegovi smrti več kot 45 let, ali če je na dan njegove smrti popolnoma nezmožna za delo trajno ali več kot za eno leto, ali pa če ima otroka, ki je mlajši od 7 let. Žena ima pravico do družinske pokojnine tudi takrat, če se je zavarovancu rodil otrok tudi po njegovi smrti.

Zavarovankinemu možu pripada družinska pokojnina, če je ob njeni smrti star več kot 60 let ali če je popolnoma in trajno ali za več kot 1 leto popolnoma nezmožen za delo in če ga je ona preživljala.

Zavarovaneva žena, ki ta čas, ko uživa družinsko pokojnino, dopolni 45 let, obdrži pravico do družinske pokojnine, sicer pa jo izgubi.

Zavarovanevim otrokom in vnukom gre pravica do družinske pokojnine do 17 leta starosti, če pa se šolajo, pa do konca predpisanega šolanja, vendar najdlje do 24 leta starosti. Če pa so popolnoma nezmožni za delo in je ta nezmožnost nastopila pred dovršenim 14 letom starosti, pa ves čas, dokler traja popolna nezmožnost za delo.

Osnova za določitev družinske pokojnine je osebna pokojnina ali invalidnina, ki jo je zavarovanec dobil ob svoji smrti, pri tistih, ki pa so bili v delovnem razmerju, pa invalidska pokojnina, ki bi bila odmerjena pokojnemu zavarovancu, če bi bil popolnoma nezmožen za delo. Vdovi pripada 55% osnove, vdovi z enim otrokom 65% osnove, vdovi z dvema otrokoma 80% osnove, vdovi s 3 otroci 95% osnove, vdovi z več kot 3 otroci pa 100% osnove. Če vdova do pokojnine ni upravičena, pripada njej enega otroka 25% osnove, na dva otroka 40%, na 3 otroke 55%, na 4 otroke 70%, na 5 85%, na 6 ali več otrok za 100% osnove.

4. Invalidnina

Za dosego pravice do invalidnine zaradi bolezni ali nesreče izven dela je potrebna delovna doba kakor za dosego pravice do invalidske pokojnine. Zavarovanec, ki te delovne dobe nima in postane nad ½ nezmožen za delo, dobi odpravnino, kakor je navedeno pri Invalidski pokojnini. Če postane zavarovanec zaradi posledic nesreče pri delu invalid, mu pripada invalidnina ne glede na delovno dobo. Taka invalidnina se odmeri z ozirom na procent invalidnosti od polne pokojninske osnove. Glede na višino oziroma stopnjo invalidnosti ločimo invalide v 3 skupine: v prvo skupino spadajo tisti invalidi, katerih invalidnost znaša nad 20% do ¼, v drugo skupino tisti, katerih invalidnost znaša nad ¼ do ½ in v tretjo skupino tisti, katerih invalidnost znaša nad ½ do 1.

Invalidi I. skupine zaradi bolezni ali nesreče izven dela nimajo pravice do invalidnine. Invalidi I. skupine zaradi nesreče pri delu imajo pravico samo do enkratne invalidnine, ki znaša do 25% invalidnosti 6 pokojninskih osnov, če znaša invalidnost nad 25% do ¼ pa 9 pokojninskih osnov. Izplača se v enkratnem znesku.

Invalidi II. skupine so dolžni biti v delovnem razmerju ali pa biti prijavljeni pri Posredovalnici za delo, sicer se jim mora izplačevanje invalidnine ustaviti. Če je invalid II. skupine zaposlen, mu pripada polovica ustrezne invalidnine in plača. Če pa plača in polovica invalidnina ne dosežeta prejšnje redne plače se mu invalidnina zviša za toliko, da se doseže njegova prejšnja plača, vendar največ za drugo polovico invalidnine, ki mu gre.

Uživalec invalidnine III. skupine ni treba nastopiti drugega dela, če noče. Če pa nastopi drugo delo, mu gre poleg plače cela invalidnina. Invalidnina mu gre seveda tudi, če ne nastopi drugega dela. Uživalec invalidnine III. skupine ima pravico do otroških doklad, čeprav ni zaposlen.

Invalidsko pokojninske komisije ugotavljajo pri polkvalificiranih, kvalificiranih in pri visokokvalificiranih delavcih splošno zmanjšanje zmožnosti za delo in zmanjšanje zmožnosti za delo v

(Nadaljevanje na 4. strani)

Volivci na terenu so spregovorili

(Nadaljevanje z 2. strani)

Škale

Volivci so predlagali, da se čim prej dokončno uredi vse potrebno za dokončanje šole, napeljavo vodovoda in izgradnjo ceste do šole. Tudi pokopališče je treba ograditi in zgraditi mrtvaško vežo, kar naj bi storil rudnik v nadomestilo za porušeno pokopališče v Skalah. Razpravljali so tudi o gradnji gasilskega doma.

Cirkovec

Nujno je potrebno popraviti šolo, urediti stanovanje za učitelje ter popraviti krajevne ceste. Del Semberca naj bi se priključil krajevnomu odboru Škale, prav tako tudi del Hrastovca. Urediti bi bilo potrebno vodni rezervoar, ki bi služil istočasno za napajališče živine.

Družmirje

Razpravljali so o predpisu dohodnine in predlagajo, da naj bi bila družbena celotna obdavčitev za zemljišče, zgradbo, hmelj, vino in takse, katere naj bi se ukinitile pri mlatinčah in zmanjšale za 50% za lažje poljske vozove. Tudi taksa pašvalne skočnje naj bi se znižala. S pomočjo kmetijske zadruge naj bi se organiziral nakup krav sivo-

rvjave pasme. Izvršila naj bi regulacija potoka Velenju do vasi Gaberke. Zgraditi naj bi se bazeni za požarno varnostno vodo za zaselek Dobravo in v Gaberkah za zaselek Brezje. Poudarjajo, da je nujno zgraditi novi most v Družmirju ter urediti krajevne ceste.

Ljudski odbor je o posameznih predlogih in sklepih volivcev sprejel sklep, da bo ena prihodnjih sej obravnavala izključno predloge in sklepe, sprejete na zborih volivcev, da bi tako v okviru finančnih možnosti in s pomočjo krajevnih samoprispevkov rešil kritične probleme na terenu. Po svojih upravnih organih pa se bodo gotovi predlogi in sklepi že začeli reševati.

Na vseh zborih volivcev so se z volivci pogovarjali ljudski odborni tiste volilne enote, ki so volivcem podali izbrano poročilo o delu in nekaterih problemih na območju občine. Soštanj.

Škoda je le, da udeležba volivcev na teh zborih ni bila večja in da se v nekaterih volilnih enotah zaradi premajhne udeležbe zbori volivcev sploh niso vršili. V bodoče se bodo morali občani zavestno, da so oni tisti, ki so prvi poklicani, da nakažejo vse probleme kraja, katere potem proučuje ljudski odbor in jih rešuje v okviru razpoložljivih možnosti.

